

De twijfel van Luigi Boccherini

Het kleurrijke leven van een 18e eeuwse musicus

Roman

ISBN: 9789402144819

*“So bene che la musica è fatta
per parlare al cuore dell’ Uomo
ed a questo mi ingegno di arrivare se posso:
La musica senz’affetti e passioni
è insignificante”*

Luigi Boccherini

Talent kiemt als een pronk-erwt, onverwacht

Groeit op de tast, en zoekt naar houvast

Alleen zó schenkt hij zijn bloemen pracht

Alleen zó komt talent tot volle kracht

Boccherini rond zijn twintigste

WOORD VOORAF

Dit is het verhaal van een achttiende-eeuwse componist die ook cellist was, en die leefde in de tijd van het rococo. Als een flamboyante bekroning op de barok zocht het rococo zijn vernieuwing in een nóg uitbundigere en wulpsere vormgeving dan voorheen. Het rococo spoorde bouwmeesters aan tot grotere allure in hun schepingsdrang en liet zien dat de paleizen, kerken en kloosters nóg weelderiger konden worden opgesmukt dan luttele jaren voordien. Ook de muziek, die in de generatie van Bach en Händel nog door een strak stramien werd beteugeld, kreeg in het rococo een grotere vrijheid en verfijning. Vooral de kamermuziek ontwikkelde zich tot een stijl waarin de kwinkelerende versieringen wedijverden met de stuccoguirlandes in de salons waarin die muziek haar weerklink vond.

Luigi Boccherini, de held van ons verhaal, was zonder twijfel een van de markantste smaakmakers van het rococo. Hij was in zijn tijd een beroemd componist, ook al leidde hij een wat teruggetrokken bestaan op het platteland van Spanje. Niettemin vonden zijn composities hun weg naar Pruisen en Parijs, en werden zij in vele muzieksalons met grote regelmaat gespeeld.

Een beroemd man dus, maar toch bleven Boccherini's composities, hoe sprankelend en vaardig ook geschreven, in de schaduw staan van die van Haydn en Mozart. Het ontbrak Boccherini kenmerkend aan ambassadeursbloed om van tijd tot tijd naar de diverse Europese muziekcentra te reizen en daar zijn werk onder de aandacht te brengen. In Spanje echter werd hij weinig gehinderd door geduchte concurrenten, omdat die er simpelweg niet of nauwelijks waren.

Desondanks deden zich geregeld kansen voor om naar Parijs te gaan, of naar Pruisen, waar hij zijn belangrijke broodheer Frederik Willem II van talloze opdrachtwerken voorzag. Maar hij vond altijd wel een bedenking of motief om in Spanje te blijven, alsof hij wars was van de lange en oncomfortabele reizen per postkoets. De familie Mozart had juist op die manier heel Europa veroverd, en ook de oude Haydn toog onvermoeibaar naar Londen om zich daar door het volk te laten toejuichen. Toch lijkt het erop dat Boccherini moeite had met het nemen van belangrijke, zo niet cruciale beslissingen in zijn leven, die hij dan te elfder ure naar zijn opdrachtgevers of collega's doorschoof. Maar of dát zijn leven gelukkiger maakte? Veel wijst erop dat die keuzes juist onhandig uitpakten,

waardoor hij zich minder geslaagd in het leven voelde. Dat gemis aan energieke daadkracht lijkt soms zelfs een weerslag op zijn publiek te hebben gehad, destijds, vanaf 1780, maar ook op de liefhebbers van nu. Boccherini is altijd een mindere god dan Haydn of Mozart geweest, maar is daarmee nog altijd wel een god! Daarom is het onbegrijpelijk dat Boccherini nooit bij het grote publiek is aangeslagen.

In dit boek kan de lezer zijn weg naar Boccherini tevens multimediaal vinden. Hij kan speciaal uitgekozen muziekfragmenten afluisteren en gelijktijdig lezen wat er zoal in de muziek gebeurt. Een toegankelijk 'hoorcollege in romanvorm'!

Er zijn te weinig romans over klassieke muziek geschreven die zonder de ballast van ingewikkelde theorie en techniek een duidelijk inzicht geven in wat muziek in de kern nu eigenlijk is, hoe een componist zijn artistieke palet ontwikkelt en hoe hij naar vernieuwing zoekt. Met dit boek hoop ik vooral enthousiasme te wekken voor de prachtige en soms weinig bekende muziek van Boccherini, maar ook voor de klassieke muziek in het algemeen.

Dit boek maakt gebruik van QR-codes om u door te verwijzen naar de juiste muziekfragmenten. Indien u niet bekend bent met het gebruik hiervan verwijzen wij u naar de instructie achter in het boek.

PROLOOG

Misschien was het door het lot bepaald...

Drieëntwintig jaar was Luigi toen zijn vader geheel onverwacht stierf. Het zette zijn leven totaal op zijn kop. Het maakte hem stuurloos, apathisch en zelfs depressief. Dit besluiteloze in hem was nogal verwonderlijk omdat hij op jeugdige leeftijd juist van een grote zelfstandigheid blijk had gegeven. Tien jaar daarvoor, een kind nog, was hij door zijn vader op de postkoets gezet. Een lange reis vanuit het Toscaanse Lucca bracht hem naar Rome, waar hij zich verder bekwaamde als cellist en componist. Hij was daar in de leer gegaan bij de legendarische Giovanni del Violoncello, zoals de beroemde Costanzi zich gemakshalve liet noemen. Het seminarie in de Cappella Giulia waar Luigi en zijn studiegenoten onderdak kregen, lag om de hoek van de Sint-Pieter, en wanneer hij ook maar de kans

De koepel van de Sint-Pieter

kreeg, begaf Luigi zich naar de kerk, nam plaats in de koorbanken en keek vol ontzag omhoog naar de immense koepel, waar het licht door de ramen in prachtig gouden bundels op Gods gelovigen viel.

Pas als hij zich geheel in deze serene sfeer had ondergedompeld dwaalde zijn blik af naar het zangkoor, dat in wijnrode pijpen was opgesteld en de hemelse muziek van Palestrina vertolkte. Op andere dagen luisterde hij naar instrumentale muziek, met werken van Tartini of Piccini. De zilveren strijkersklank gaf hem rode wangen van opwinding, zijn ogen glinsterden van puur geluk; wat kon hij nog meer wensen dan ooit als cellist in zo'n ensemble plaats te mogen nemen? Wat kon er nog mooier zijn dan wanneer hij dergelijke stralende muziek zélf kon componeren? Ook in zijn geboortestad had hij genoten van alle muzikale indrukken, maar hier in Rome was het anders: hij voelde terdege dat hij zich onder de groten der aarde bevond.

Wat zal het dan ook een teleurstelling voor hem zijn geweest toen zijn vader hem nauwelijks twee jaar later terugriep naar Lucca. Maar papa Leopoldo zag aanzienlijke kansen voor zowel zijn zoon als voor hemzelf om in een van de Weense orkesten een betrekking te krijgen. En of het in de naam lag... Opmerkelijk is het alleszins dat Leopold Mozart voor zijn zoon precies dezelfde ingrijpende beslissingen nam als vader Boccherini. Hoe dan ook, vlak voordat Leopoldo met zijn zoon naar Wenen vertrok, maakte Luigi in de kathedraal van Lucca zijn debuut in een celloconcert, dat hij bovendien zelf gecomponeerd had. Het publiek was onder de indruk, en was ervan overtuigd dat de veertienjarige jongen een volleerd solist was.

Lucca

... maar handelen naar een bewuste keuze of naar een aanwaaiend succes, welke handeling gaat vooraf...

Nu Luigi in Wenen de kans kreeg om zowel als solist op te treden als in orkestverband te werken, zag hij ook wel in dat een langer verblijf in Rome niet strikt nodig was geweest. Zijn speeltechniek wás immers al tot in de kleinste details geperfectioneerd, en daarom had zijn vader gelijk gehad dat hij hem zo snel mogelijk de beroepsmarkt op stuurde. De andere Boccherini's waren al enige tijd in Wenen: Luigi had twee zusjes en een broer die furore maakten als balletdansers, en deel hadden aan de succesvolle balletten van Christoph Willibald von Gluck. Het ging dus goed met de carrières van de Boccherini's en bovendien hadden ze ook steun aan elkaar. Het was wel duidelijk dat zij zonder uitzondering de ambitie hadden om hoog in te zetten op een kunstzinnig bestaan. En Lucca mocht dan een stad zijn met een vooraanstaand cultureel leven, met een eigen opera en diverse podia voor kamermuziek en andere concerten, Leopoldo droomde van internationaal succes, en dat was alleen in Wenen te vinden. Hij koesterde het talent van zijn kinderen en waakte over een goede opbouw van hun werkervaring. Toch verbaasde het hem dat Luigi niet snel en vanzelfsprekend aan een baan kwam. Op zeker moment schreef Luigi vanuit Wenen een brief naar het stadsbestuur van Lucca en pochte dat hij inmiddels in het gehele Roomse Rijk optrad en dat het stadsbestuur van Lucca maar beter niet al te lang moest wachten om hem een baan aan te bieden omdat het dan wel eens te laat kon zijn. Maar voorlopig leidde dit ietwat zelfingenomen initiatief tot niets.

In de aanloop tot de jaren zestig van de achttiende eeuw begon Boccherini steeds meer te componeren. Zijn eerste opus bestaat uit zes strijktrio's, en in dit genre heeft hij heel wat werken geschreven. Daarmee wijkt hij overigens sterk af van zijn tijdgenoten, die het strijktrio als iets 'moeilijks en niet altijd even dankbaar' beschouwden; Haydn schreef alleen een paar trio's als jeugdwerken en schoof het genre daarna opzij als 'niet interessant', terwijl Boccherini de trio's als een volwassen en volwaardig genre beschouwde. Ook zijn eerste opus met strijkkwartetten verscheen voor 1760. Daarmee waren Haydn en Boccherini onafhankelijk van elkaar de scheppers van het strijkkwartet, een belangwekkende ontwikkeling in de muziekgeschiedenis.

Pas in 1764, ruim twee jaar na zijn eerste verzoek, kreeg Luigi een baan in het orkest van Lucca. Nu pas bleek dat hij zich op

deze functie blind had gestaan: nu hij eenmaal in Lucca terug was, viel de culturele kwaliteit van de stad hem tegen. Maar geen nood, hij had het druk genoeg en componeerde van alles, zoals gelegenhedswerken, cantates, en andere groots opgezette composities. Toch lag zijn hart vooral in de kamermuziek. Een prachtige gelegenheid deed zich voor om zes maanden met een strijkkwartet een grote concerttour te maken, tot het noordelijke Milaan aan toe. De leden van dit eerste 'officiële' strijkkwartet waren begaafde en gelauwerde instrumentalisten: naast Boccherini speelden Nardini en Manfredi viool, en Cambini op de alt. Voor die tijd speelde dit ensemble dus iets totaal nieuws, iets wat ongekend en supermodern was: de eerste strijkkwartetten van Haydn en Boccherini! Helaas hebben de beide componisten elkaar nooit ontmoet. Haydn was hofcomponist bij de puissant rijke familie Esterházy in Eisenstadt, waar hij tot 1790 zou werken.

... of is het louter het toeval dat het leven bestiert?

Tot in de nazomer van 1766 leek voor Boccherini de ballon van vreugde zich verder te vullen. Hij ervoer het leven als één groot feest en kreeg steeds meer het gevoel zijn vleugels te kunnen uitslaan. Zijn composities werden evenwichtiger, hij maakte steeds meer kamermuziek en van tijd tot tijd soleerde hij in zijn eigen celloconcerten. Tot de ramp zich aandiende, op 30 augustus 1766. Als een dolkstoot in zijn rug, zo verraderlijk, van het ene op het andere moment, werd zijn vader uit het rijk der levenden weggerukt. Wie had dit ooit kunnen vermoeden: Leopoldo, die schijnbaar zo kerngezond was?

Opeens was Luigi met zijn 23 jaar teruggeworpen op zijn kinderlijke onervarenheid in het leven. Hij was dan wel een volwassen musicus, maar als mens was hij totaal ontredderd. Leopoldo was niet alleen zijn muzikale steun en toeverlaat geweest, hij was daarbij ook zijn muzikale geweten, zijn leidraad in het leven, zijn raadsman. Hoe moest hij ooit verder? Dééd het er nog toe? Het verdriet en gemis gaven zijn gedachten iets roekeloos. Als zijn leven nu toch aan het lot was overgelaten, dan moest hij ook maar met rechte rug op het avontuur aankoersen. Ver weg moest het zijn, waar dan ook, een plek aan de gezichtseinder. Ja, waarom niet naar Londen?

Het lot beschikte dat zijn vriend en violist Filippo Manfredi hem in die tocht de weg wees. Als een stel jachthonden die voor het eerst bloed hebben geproefd, hadden ze de smaak van succes in de mond, na hun geslaagde concerttour als kwartetgenoten. Ze kenden

elkaar van haver tot gort, en er was een wederzijds vertrouwen. Nu Luigi's vader niet meer zijn mentor kon zijn, zag hij in de levenservaring van de veertien jaar oudere Manfredi een goed alternatief. Het avontuur lonkte voor hen beiden, ook al was dat vanuit een geheel verschillend perspectief.

Filippo Manfredi

EEN

Luigi hoefde er uiteindelijk niet lang over na te denken en nam het voorstel van Filippo Manfredi aan. Voor nog geen maand na de begrafenis stond de reis gepland. Hoe langer hij erover nadacht, hoe meer hij ervan doordrongen raakte dat dit de beste actie was die hij nu kon ondernemen. Nu zijn vader er niet meer was, moest hij maar de wijde wereld in, zijn eigen leven leiden, zijn kansen uitproberen. Het enige wat hem uit deze crisis kon helpen was hernieuwde energie, en avontuur. Met Filippo durfde hij dat wel aan. De vrienden namen alleen de meest noodzakelijke kleding mee, en natuurlijk veel bladmuziek en hun instrumenten. Vanwege de cello, die in een grote houten kist de hobbels en het geslinger in de postkoets zou moeten doorstaan, was er nog maar weinig ruimte voor persoonlijke zaken.

Daar gingen ze dan, op een vroege ochtend in 1767, uitgezwaaid door familie en wat bekenden uit Lucca. Luigi's moeder kon haar tranen niet bedwingen. Ze was er niet gerust op of dit plan van avontuurlijke mannen wel zo goed was voor haar zoon, haar oogappel! Maar ze wist maar al te goed dat het geluk van Luigi niet meer in zijn geboortestad lag.

Een vertrekkende postkoets trok altijd volk aan: nieuwsgierige mannen en vrouwen die wilden weten wie de stad ging verlaten. Moeders met baby's op hun arm informeerden waar de reis naartoe ging. Honden blaften naar de houten karrenwielen, die zelfs al bij het opladen van de houten koffers piepten en knarsten. Voor de kleine jongens was het meereren met de zich in gang zettende koets een favoriet spelletje om het rijtuig zo lang mogelijk bij te houden, liefst tot aan de stadsmuren. Daar werd het opwaaiende stof steeds dikker en was het al snel moeilijk om de felgekleurde wapperende zakdoeken van beide jongemannen nog te onderscheiden.

Luigi en Filippo nestelden zich vervolgens zo goed en zo kwaad als het ging in de harde houten banken van de postkoets. Ze keken elkaar een tijdlang met vragende blik aan, totdat Luigi in een harde lach uitbarstte.

'Waar zijn we in hemelsnaam aan begonnen, *ragazzo*, weet jij het?'

'Ach, wie niet waagt, die niet wint!' grinnikte Filippo met hem mee. 'Maar één ding is zeker Luigi, we gaan de wereld bestormen én veroveren! We gaan overal waar we komen mooie concerten geven, de mooiste muziek spelen, wat zullen de mensen opkijken! En weet je? Het komt zoals het komt. We beginnen met een paar noordelijke steden in Lombardije, daar zijn we tenminste nog op bekend terrein, en daar kunnen we een beetje geld verdienen voordat we de grens oversteken. Maar maak je geen zorgen, onze route zal zich vanzelf wijzen, dat zul je zien.'

Luigi keek peinzend naar het voorbijglijdende landschap. 'Ik denk dat jij hierin heel wat meer ervaring hebt dan ik, Filippo, en ik ben maar wát blij dat ik op jouw kompas kan varen.'

'Ach kom, ik heb de wijsheid ook niet in pacht hoor, maar we gaan natuurlijk wel heel erg ons best doen. Het belangrijkste is dat we bij iedere stad waar we stoppen meteen contacten proberen te leggen met mensen die ons weer kunnen introduceren bij de eerstvolgende stad.'

En zo gaven de mannen een paar verrassende concerten in steden die ze op hun weg naar Frankrijk aandeden. In Milaan, Lecco en Como, waar ze ook kwamen was de reactie van het publiek alom positief. Naarmate ze meer op elkaar ingespeeld raakten, durfden ze ook steeds meer muzikale vrijheden te nemen. Hun versieringen werden speelser, hun samenspel werd soepeler en kreeg meer theatraal vertoon, waardoor de muziek aan glans en virtuositeit won. Na hun optreden gingen ze doorgaans meteen terug naar de herberg voor een afzakkertje en kletsten nog wat na over het concert. Dan gaven ze elkaar nog complimentjes, maar soms ook wel kritiek op kleine foutjes en andere onverwachtheden.

'O ja, Luigi, opeens nam jij die ene overgang naar het *largo attacca*, en ik moet zeggen dat ik die abrupte overgang tussen beide delen wel een trouvaille van je vond. Die sonate krijgt daarmee een veel dramatischer effect!'

Luigi kleurde ervan. 'Meen je dat nou werkelijk? Dat idee kwam zomaar in me op hoor, alsof het niet anders kon.'

'Nou, geef je in het vervolg dan maar over aan dat soort inspiratie, ik pas me er graag aan aan!'

'*Grazie amico*. Maar luister Filippo, even wat anders. We komen nu wel heel dicht in de buurt van Frankrijk, en hoe pakken we onze introductie daar aan? Ik bedoel, in Parijs, waar we willen doorbreken, wat toch het uiteindelijke doel van onze reis is... We hebben daarop wel hoog ingezet, maar vooralsnog kent niemand ons daar!'

'Rustig maar ventje, geloof in jezelf Luigi, en geloof nou maar in onze gezamenlijke kracht, onze uitstraling. Parijs is nog ver. We gaan eerst langs de kust, dan komen we nog langs Nice, en daar zullen we eens zien hoe de Fransen als vliegen op de stroop af komen!'

Als altijd luisterde Luigi graag naar de geruststellende woorden van zijn oudere vriend. Hij dronk de rest van zijn bier in een teug op. Na een vette boer zei hij: 'Andiamo, we gaan slapen, de postkoets vertrekt morgen voor dag en dauw.'

Herberg op de route naar Parijs

Nog geen drie weken later waren de musici inmiddels in Lyon gearriveerd. Luigi zat nog aan het ontbijt. Zijn hoofd verdween ongeveer in zijn geheel in een soepkom met lauwe melk, toen Filippo de herberg kwam binnengerend met een opengevouwen krant in zijn handen. Door de snelheid waarmee hij rende, sloeg de krant in zijn gezicht, zodat hij niets meer zag en met een grote dreun tegen een tafelpoot aan liep.

'Luigi! Luigi! Luister eens naar wat hier in de *Mercure de France* staat. Je gelooft het niet, man, het kan gewoon niet mooier, jouw composities worden aangekondigd! We kunnen nu echt onze opwachting in Parijs gaan maken, de blikken zijn al op jou gericht, kijk hier dan!'

Luigi nam de verformfaaide krant uit Filippo's handen en las het omkaderde bericht hardop:

'Aankondiging van de publicatie van de Première Symphonie, à quatre parties obligées, scavoir, deux violons, alto viola, et basse continue, deux cors de chasse ad libitum. Del signore Bouquerini, à Paris chez Grangé, imprimeur-libraire au cabinet littéraire
Pont Notre Dame près de la Pompe, 1767,
avec approbation et privilège du Roi.'

Luigi had het bericht tweemaal gelezen, sprong op van de tafel en viel Filippo in de armen.

'Joehoe, nu gaat het gebeuren kerel, we gaan ons Parijse debuut maken, waar nog lang over gesproken zal worden, haha, het gaat ons lukken Filippo, jou en mij! *Santa Maria e Dio mio*, dit bericht is het mooiste geschenk dat zomaar uit de hemel voor onze voeten neervalt, *grazie, molto grazie Signor*', en hij sloeg een kruis. 'Dit kan gewoon niet mooier!'

De beide vrienden maakten een vreugdedans in de herberg, en de hond die tot nog toe vredig voor de open haard had liggen slapen, samen met de twee poezen, vluchtte nu voor hun stampende voeten weg. De herbergiersvrouw kwam met verwonderde blik op het ongewone tumult af. '*Mais putain, qu'est-ce qu'il se passe ici?*' Luigi nam de vrouw bij de armen en even later maakten ze met zijn drieën een rondedansje. De vrouw kirde en gilte het uit alsof ze door de twee vrienden beurtelings in haar vette billen werd geknepen. Ze had geen idee wat de reden was van deze opwindende vrolijkheid. Maar zo'n kansje liet ze zich niet ontnemen, met bovendien nog twee van die aantrekkelijke kerels! Haar enorme borsten wiebelden gewillig en struis in het ritme mee. Even was ze vergeten hoe oersaai haar leven doorgaans was. En zo op te kunnen rijen tegen deze jongheeren, nou, dat liet ze zich welgevallen. Hoe lang was het al niet geleden dat haar man haar voor het laatst had begeerd?

Nog nahijgend zei Filippo tussen twee ademhalingen door:

'De Concerts Spirituels, die moeten we zien te bereiken, als we in die Parijse serie eenmaal kunnen spelen, dan is ons bedje gespreid!'

'Maar hoe en via wie kunnen we daar geïntroduceerd worden,' piekerde Luigi. 'Ik heb gehoord dat je dan toch al in veel salons gespeeld moet hebben.'

'Er is een zekere baron Von Bagge,' antwoordde Filippo. 'Ik heb horen vertellen dat hij een echte muzikale connaisseur is, en daarbij een soort mecenas, hij is puissant rijk. Het schijnt dat hij iedere vrijdag in zijn woning aan het Place des Victoires privéconcerten geeft, en iedere veelbelovende buitenlander de kans geeft om bij hem thuis zijn debuut te maken. Zodra we dus in Parijs arriveren, moeten we in contact zien te komen met deze baron. Ik heb overigens wel wat vreemde verhalen over hem gehoord, daar kan je maar beter op voorbereid zijn.'

'O jee, wat bedoel je dan?'

'Nou, hij is een beetje een vieze man, hij ziet er nogal onsmakelijk uit, en het schijnt dat hij op mannen valt. Maar als je bij deze baron niet in een goed blaadje staat, dan kun je een kans in de Concerts Spirituels wel vergeten.'

Luigi werd ondanks de voorspiegeling van een onappetijtelijke man steeds enthousiaster. 'Prima, zodra we in Parijs gearriveerd zijn ga ik bij deze Von Bagge langs. Ik zal dat varkentje wel eens wassen, haha! Maar zeg, gaan we dan niet samen naar de baron?'

'Nee, dan is jouw kans van slagen veel kleiner! Je zult het alleen moeten klaren, alleen, maar mét je charmes. En wat mij betreft, ik heb mijn adresjes in Parijs wel, maak je om mij geen zorgen. Ga jij als sappig groen blaadje alleen naar dat ouwe varken, en probeer hem maar in te pakken, ha!'

TWEE

Al vanaf het eerste moment wist Luigi de baron voor zich te winnen. De oudere man was meteen onder de indruk van de oogopslag van de jonge Italiaan. Het was maar goed dat Filippo hem had gewaarschuwd, want inderdaad zag de baron er met zijn kleine opgeblazen postuur en de vele wratten en onderkinnen nogal varkensachtig uit, ook al straalden de kleine varkensoogjes wel enig vertrouwen en enige intelligentie uit. Vanaf de eerste minuut speelde Luigi zijn rol als jonge en begeerlijke Italiaan perfect, en kreeg hij de baron precies waar hij hem wilde hebben. Of hij al kamers had gehuurd? Nee, hij was nog maar net in de stad aangekomen en zat op het moment niet zo ruim bij kas... O, maar natuurlijk had de baron nog wel een logeerkamer voor zijn jonge vriend! Of hij maar even mee naar boven wilde lopen? Wilde hij zich misschien niet nu al verfrissen van de stoffige reis? En had hij wel ordentelijke kleding? Hij moest per slot van rekening als een heuse prins zijn opwachting bij de Parijse salons kunnen maken. De baron wist uit eigen ervaring dat de juiste kleding bepaalde dingen verhulde en tegelijkertijd bepaalde kwaliteiten versterkte! Hij zou nog diezelfde dag de kleermaker langs laten komen.

Ook nam hij direct contact op met de uitgever Vénier, met wie hij bevriend was. Vénier had al over de virtuoze cellist gehoord, en was zonder talmen bereid om zes strijkkwartetten van hem te publiceren. Er waren namelijk meer kapers op de kust, en er was Vénier veel aan gelegen om snel daarna ook nog eens zes trio's uit te geven, als Boccherini's officiële opus 2.

Fragment 1: Luigi Boccherini – Strijkkwartet opus 2
www.luisterhier.weebly.com/fragment-1

'Ja, wat is dit nou voor onzin, Vincent! We zijn op dit moment in het boek nog helemaal niet geïntroduceerd door die Van der Werf, en nu moeten we hier al commentaar geven op de muziek die we bij het boek hebben uitgezocht.'

'Inderdaad, het is een beetje suf gedoe, dat ben ik met je eens, Ernst. En weet je, ik heb al van begin af aan een gevoel van twijfel, of we er wel goed aan doen om met die kerel in zee te gaan.'

'Ja hallo, zeg, daar kom je nu mee! We zitten nu toch allang aan hem vast? Want we hebben hem per slot van rekening toegezegd dat hij onze discussies mag gebruiken voor zijn boek. Maar verder ga ik echt niet, no way: het is helemaal zijn probleem dat de lezers nu nog niet weten wie wij zijn. Ik zal daar nu niet wakker van liggen!'

'Oké, dat krijgt die Van der Werf er dan gratis en voor niks bij: wat extra spanningsopbouw voor zijn boek, zo van: wie zijn toch in vredesnaam die Ernst en Vincent, haha!'

'Zullen we dan maar van start gaan?'

'Ja hoor, staat je iPhone op opname? En heb je het geluidsniveau gecheckt?'

'Ai ai capitano.'

'Dus dit is een van de eerste composities waarmee Boccherini de Parijse markt trachtte te veroveren,' begon Vincent. 'Wat vind je ervan? Het lijkt een geheel andere stijl dan wat we al eerder van hem gehoord hebben, vind je niet?'

'Inderdaad,' beaamde Ernst, 'hier is helemaal nog geen sprake van enig rococo, het stuk is bepaald niet liefelijk, ik zou zeggen, eerder streng.'

'Ja, het verwijst zelfs een beetje naar de oude Bach, door dat hoekige thema, en die akkoorden die daarbij chromatisch dalen, in kleine afstanden.'

'Maar Vincent, tegelijkertijd heeft die ritmiek weer iets van Schubert. Bij de opening, als de vier strijkers unisono spelen, dan lijkt dat opgejaagde ritme heel sterk op "Der Tod und das Mädchen", alleen schreef Schubert dat pas ruim vijftig jaar later! En dan nog zo'n schubertiaans effect: luister als de cello het hoekige thema speelt, en de andere strijkers er een verminderd akkoord boven spelen, echt verbluffend Schubert, maar dan avant la lettre, grappig, vind je niet?'

'Nou,' reageerde Vincent, 'dat heeft hij dan onbewust gedaan, want op dat moment kende hij Schubert natuurlijk niet, die moest nog geboren worden. Al ben ik het met je eens dat ik die Schubertklank er ook wel in hoor. Maar ik vind het vooral veelzeggend dat Boccherini niet met de meest simpele, of liever toegankelijke muziek de Parijse salons aan zijn voeten hoopt te krijgen.'

'Vind je het een mooi stuk?'

'Och, beslist wel, al is het niet bepaald zijn stijl, hij gaat bij de daaropvolgende composities al snel over naar een veel delicatesse manier van schrijven. Het thematische materiaal in dit kwartet komt vaak terug in vrijwel letterlijke herhalingen en dat maakt de vorm vrij strak. Na de hoekige introductie ontstaat er een gevoeliger sfeer, waarbij de eerste viool een tere melodie speelt en de andere drie mild begeleiden. Dan keert het hoekige thema weer terug in de cello, en krijg je een chromatisch aflopende lijn in de violen. Dat noem je een sequens: in iedere maat wordt diezelfde figuur op een wat lagere toonhoogte herhaald. Dat is een componeertechniek die heel veel gebruikt is. Moet je maar eens opletten in Mozarts pianoconcerten, daar zijn de sequensen echt goddelijk! Maar goed, laten we niet afdwalen. Na acht maten komt er een nieuw gegeven: een licht oplopend thema, dat in een soort canon vlak na elkaar wordt gespeeld, dat noem je polyfoon, veel lijnen die door elkaar heen klinken, daarna het hoekige thema in de cello zoals we hierboven bespraken. Vervolgens worden die blokjes herhaald, maar steeds met een ander perspectief. Een heel academi-

sche aanpak, volgens de strenge regels van hoe er in die tijd gecomponeerd moest worden.'

'Ja, wij denken altijd maar dat een componist zijn fantasie de vrije loop kan laten, maar feitelijk zit hij vast in een keurslijf van regels! Toch vraag ik me af of het publiek van Parijs het echt mooi gevonden zal hebben.'

'Nou, dat is vanuit ons perspectief erg moeilijk om te beoordelen. Het is heel moeilijk om ons een idee te vormen waardoor de smaak in die tijd werd bepaald, daar kan je je al snel in vergissen.'

Het kon de baron niet snel genoeg gaan. Nu zijn oogappel eenmaal in nieuwe kleding was gestoken en hij er als een Apollo uitzag, kon hij zijn verliefdheid voor de jonge donkere god nauwelijks nog verhullen. Luigi was nog geen week bij hem in huis toen de baron 's ochtends om halfnegen al de gastenslaapkamer binnensloop. Hij ging naast de nog slapende Luigi zitten en legde zijn hand koesterend op diens heupen. *'Senti Luigi, caro mio, wakker worden! We gaan vandaag een belangrijk bezoekje brengen aan een invloedrijke vriendin van mij. Zij heet madame Brillon de Jouy, je kent haar vast niet, maar een kennismaking met haar is absoluut noodzakelijk wil je hier in Parijs een kans maken.'*

'Ach baron, alstublieft, ik ben nog niet eens goed wakker en u begint al met een ingewikkeld verhaal over waar we straks naartoe moeten. Maar hoe laat is het dan eigenlijk, het lijkt nog wel midden in de nacht! U weet toch ook dat het gisteravond heel laat is geworden.' Hij ging in een andere positie liggen om zich onder de opdringerig strelende hand uit te wurmen.

'In Parijs is er geen tijd om uit te slapen, kleine ondeugd van me. Enfin mon petit, was en verfris je snel, er staat al een kan met koel water gereed, ook het ontbijt staat klaar, dus laten we zeggen, ik verwacht je binnen een kwartier beneden.'

Na het ontbijt had Luigi amper de tijd gekregen om zich netjes aan te kleden en terwijl ze de voordeur achter zich dichttrokken was hij nog in de weer met zijn nieuwe zondagse strik en de fris bepoederde pruik.

Het was een koele maar gelukkig mooie ochtend, want ze hadden een flink stuk te gaan. *'Zij is een van Europa's beste klavecijnisten,'* begon Bagge, terwijl ze koers zetten naar het Île Saint-Louis. Luigi dribbelde haastig achter de baron aan. Het was een wonder hoe snel deze zich met zijn kromme varkenspootjes voortbewoog!